

VERSLAG BESTUURLIJK CONGRES 18 JANUARI 2019 'BEEKHERSTEL VERSNELD/T'

'Je moet breder kijken dan het bakkie van de beek'

Houtpakketten in de beek leggen, zand of grind suppleren en minder of anders maaien zijn waardevolle maatregelen om de natuur in een beek te herstellen. Bovendien kun je de beek daarmee ook klimaatbestendiger maken, zo bleek tijdens het Bestuurlijk Congres 'Beekherstel versneld/t' dat op 18 januari werd gehouden.

'Welkom in je eigen gebied' zegt gespreksleider Inge Diepman tegen Nettie Aarnink, bestuurder van Waterschap Vechtstromen en gastvrouw van het congres. De zaal in het Wapen van Beckum, vlakbij Hengelo, is goed gevuld. Zo'n zestig bestuurders en ecologen van waterschappen hebben zich verzameld om van elkaar en deskundigen te horen hoe om te gaan met kleinschalige maatregelen om beken te herstellen, het zogenaamde Bouwen met Natuur (BmN). Werken ze zoals gehoopt?



Kunnen ze ook een bijdrage leveren aan het klimaatrobuuster maken van de beek? Wie is er bang voor schadeclaims? En hoe krijg je iedereen mee met deze nieuwe vorm van beekherstel die meestal meer ruimte vraagt en minder zekerheid biedt?

Begin 2016, toen het eerste bestuurlijk congres hierover plaatsvond, was er nog sprake van een voorzichtige kennismaking met Bouwen met Natuur. Nu zijn waterschappen volop aan de slag. Er lopen in Nederland momenteel zo'n honderd BmN-projecten. 'We hebben het proces enorm versneld en we zijn nog steeds aan het versnellen', zegt Aarnink. 'Vandaar de titel van dit congres "Beekherstel Versneld/t"'.
MELNATUUR

Ellis Penning, senior adviseur van Deltares, bijt de spits af met een inleiding. Bouwen met Natuur is al in de jaren zestig ontwikkeld, vertelt zij. Er lopen heel veel pilots in Nederland maar het concept is nog lang geen mainstream. 'Het vergroten van draagvlak is enorm belangrijk. Bouwen met Natuur is voor veel mensen lastig, terwijl er veel argumenten voor zijn: je kunt het snel implementeren, het is goedkoop, het is ruimtelijk inpasbaar en reversibel. Je legt geen blok beton neer dat de komende decennia blijft liggen.' Het grappige is, zo merkt Penning op, dat we heel vaak de beheerders die zorg moeten dragen voor zo'n project vergeten mee te nemen in de discussie. Bestuurders: geef ze het mandaat. En help hen ook in de communicatie naar buiten.' De ecologe Penning maakt zich veel zorgen over de klimaatverandering en de gevolgen voor de beekbiodiversiteit. 'Bouwen met Natuur is een oplossing. Naast het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water, kun je er ook de droogte en wateroverlast in een beekgebied mee voorkomen.'

Rob van Dongen van Staatsbosbeheer die later samen met bestuurders Jac Hendriks van Waterschap De Dommel, Peter Schrijver van Waterschap Rijn en IJssel en Ernest de Groot van Waterschap Aa en Maas het podium betreedt, geeft daarvan een voorbeeld. De Springendalse beek in Twente was twee meter diep ingesneden door hoge waterafvoer. In 2015 is de beekbodem met zandsuppletie weer

terug tot het maaiveld gebracht en zijn er boomstammen in de beek gelegd. 'Afgelopen zomer kwam ik met natte sokken weer uit dit gebied', zegt Van Dongen blij.

Bestuurder Schrijver plaatst kanttekeningen bij de impact van BmN op de bestrijding droogte. 'Ik heb deze zomer nog niet gemerkt dat onze gebieden het er beter afbrengen. Je kunt het proces er wel wat mee vertragen.' Volgens hem heb je vooral ook kwelwater nodig. En dat krijg je alleen maar als je het water vasthoudt in de infiltratiegebieden. Je moet breder kijken dan het bakkie van de beek.' Van Dongen beaamt dat. 'Het is vaker en langer droog, maar het regent ook vaker en meer. Waarom benutten we dat wateroverschot niet beter?' Is ons watersysteem mede de oorzaak dan?, vraagt gespreksleider Diepman hem. 'Ja, de reden dat de droge zomer zoveel impact had, kwam doordat ons systeem vooral is gericht op waterafvoer', zegt Van Dongen. De meeste bestuurders en ecologen in de zaal blijken het daarmee eens.

Die toehoorders blijken overigens niet bang voor schadeclaims als gevolg van wateroverlast door Bouwen met Natuur. Inmiddels hebben nieuwe mensen het podium betreden zoals water- en omgevingsjurist Peter de Putter van Sterk Consulting en bestuurders Marjan Jager van Wetterskip Fryslân en Hans Pereboom van Waterschap Drents Overijsselse Delta. 'Ik ben niet bang voor schade, maar je krijgt er wel mee te maken', zegt Pereboom. De Putter gooit de knuppel in het hoenderhok. 'In 98 procent van de gevallen voldoen jullie aan de norm voor wateroverlast. Waarom investeren jullie dan tonnen om een mogelijke schade van duizend euro te voorkomen?' Diepman: 'Dus je daagt uit om bewust een norm te overtreden? Bestuurder Jager is het dan ook niet met zijn stellingname eens. 'Die stellingname helpt niet om draagvlak te behouden. Wij moeten ons aan de regels houden en een betrouwbare overheid zijn.'



Overigens is Bouwen met Natuur flink goedkoper dan de traditionele vorm van beekherstel, berekende De Putter. 'De klassieke vorm kost 300.000 euro per kilometer, BmN slechts 30.000 euro. De beheerskosten van BmN zijn wel hoger. Dus uiteindelijk scheelt het een factor drie tot vijf.'

Waterschappen doen er verstandig aan Bouwen met Natuur niet als een nieuw concept te brengen, zegt Anjo Travaille van Bureau voor duurzame gedragsbeïnvloeding 'Bovenkamers' die als laatste aan de podiumtafel schuift met bestuurders Hans Peter Verroen van Waterschap Brabantse Delta, Dirk Siert Schoonman van Waterschap Vallei en Veluwe en Fien Heeringa van Waterschap Hunze en Aa's. 'Nieuw voelt hetzelfde als angst', zegt Travaille. 'Je kunt beter spreken van een beproefd concept dat je op een slimme manier toepast.' Ook is het verstandig om een harde knip aan te brengen in het beleid en gewoon aan te kondigen dat Bouwen met Natuur de nieuwe werkwijze is, aldus Travaille. 'Mensen staan pas open voor nieuwe informatie als de gewoonte onderbroken wordt.'



De middag wordt afgesloten met een bezoek aan de Hagemolenbeek die een paar honderd meter van het Wapen van Beckum ligt. Vijftien jaar geleden liep de beek nog recht, nu meandert die licht tussen akkers en weilanden om af en toe buiten de oever te treden, met instemming van de boeren die daarvoor compensatie krijgen. 'Dit hebben we voor elkaar door heel goed met hen te overleggen', zegt excursieleider Hans Gierveld van Landgoed 't Twickel. 'Anders was het ons nooit gelukt.'